

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟ ΒΕΛΓΙΚΟ ΚΟΥΑΡΤΕΤΤΟ

Ἦταν μιὰ ἰδέα τόσο φρόνιμη ὅσο καὶ ἰδιόρρυθμη ἡ ἵδρυσι ἑνὸς κουαρτέττου μὲ αὐτὰ τὰ ὄργανα. Ἰδιόρρυθμη γιατί, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον ξέρω, εἶνε ἡ πρώτη φορά, ποὺ ἐνώνονται σὲ μιὰ μόνιμη συνεργασία ἕνα πιάνο καὶ τρία ἔγχορδα. Φρόνιμη, γιατὶ ἡ σύμπηξη περισσοτέρων προσώπων μ' ἕνα ὡρισμένο καὶ πάντα τὸν ἴδιο σκοπό, ἡ κοινὴ ἐγκύμνασι πρὸς τὸ ἴδιο ἰδεῶδες δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ ὁδηγήσῃ στὴ τελειότητα καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὸ δρόμο γιὰ τὶς μεγάλες ἐπιτυχίες καὶ τὴ τελικὴ ἀναγνώρισι.

Προϋπόθεσι βέβαια ἀπαραίτητη γι' αὐτὸ εἶνε νὰ βρεθοῦν πρῶτα, ὅπως στὴ παροῦσα περίπτωσι οἱ τέσσερες ἐκτελεστὲς, ὄχι μονάχα μὲ τὴν ἴδια ἀξία ὡς τεχνίτες καὶ ὡς μουσικοί, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐντελῶς ξεχωριστὴ ἱκανότητα νὰ συγχωνευθοῦν σ' ἕνα σύνολο τόσο συμπαγὲς, ὥστε ν' ἀποτελεσθῇ ἡ ἀληθινὴ μουσικὴ τοῦ δωματίου. Οἱ ἐκτελεστὲς ποὺ ἔχουν τὸν ἐπίμονο φανατισμὸ ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ ὑποταχθοῦν τόσο τελειωτικὰ σὲ μιὰν ἰδέα, ὥστε νὰ ξεχάσῃ ὁ καθένας τους τὴ δική του προσωπικότητα. Ἐκτελεστὲς, ποὺ νὰ κυβερνῶνται τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν κοινὴ σκέψι τῆς ὁμοφωνίας τοῦ συνόλου, ὥστε νὰ βιάζεται σὲ ὑποχώρησι ἀπόλυτη καὶ χωρὶς ὅρους ἡ ὑποκειμενικότης τους.

Καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ ἔγινε μὲ τοὺς τέσσερες συνεργάτες Μαὰς, Λυκούδη, Foidart καὶ Wetzels. Τέσσερες μουσικοὶ πρώτης τάξεως ὁ καθένος στ' ὄργανό του. Τέσσερες ἀτομικότητες ποὺ ἔχουν τὸ ἀνεκτίμητο χάρισμα τῆς ἀφομοιώσεως μεταξύ τους σὲ τρόπο ὥστε νὰ γεννιέται μιὰ ὁμοιογένεια ἤχου τόσο ὁλοκληρωτική, ὥστε ἀδίστακτα νὰ τολμᾷ κανεὶς νὰ πῇ πῶς σπανιώτατα ἐπιτυχαίνεται.

Ἀγγίζει σχεδὸν τὰ ὅρια τοῦ ἀπίστευτου, πῶς κατορθώνει ὁ καθένας τους ἐνῷ κάνει ὁλόψυχα τὸ δικό του μέρος, ἐνῷ δὲν φεύγει ἀπὸ τὰ ὅριά του ἐνῷ διατηρεῖ τὴ δική του θέσι, νὰ δίνῃ ζωὴ μόνο σ' ἕνα σύνολο. Πῶς ἐπιτυχαίνει ὁ καθένας τους μ' ὅλη του τὴν εὐαισθησία συγκεντρωμένη ν' ἀκούῃ τὸ σύντροφό του, νὰ ρυθμίζῃ τὸ δικό του ἦχο πρὸς τὸν ἦχο ποὺ φεύγει ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τὸν ἀνακατεύῃ μ' αὐτὸν καὶ νὰ γίνεται ἀπὸ τοὺς τέσσερες ἕνας μονάχα, μονάχα μιὰ πνοή!

Ὅλα αὐτὰ φανερώνουν ἕνα τόσο εὐγενικὸ φανατισμὸ μιὰ τόσο ἀπόλυτη προσήλωσι καὶ γνώσεις καὶ τεχνικὴ τόσο μεγάλες ποὺ αὐτόματα γεννιέται ἕνας θαυμασμὸς ἀπεριόριστος.

Ὁ ἦχος τοῦ πιάνου γενικὰ εἶνε ξένος πρὸς τὸν ἦχο τῶν ἐγχόρδων καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ κατὰ κανόνα ἐνοχλεῖ κάποτε μ' ἕνα ὁποιονδήποτε τρόπο. Ἦταν πάντα αὐτὸ ἕνα πρόβλημα δύσλυτο. Καὶ ὅμως ὁ Μαὰς μᾶς ἔδωσε τὴ λύσι του τόσο ἁπλᾶ, μὲ τόσην εὐκολία κατὰ τὸ φαινόμενο τοὐλάχιστον, τόσο φυσικὰ ποὺ φθάνει κανεὶς νὰ λησμονήσῃ ὅτι ὑπῆρξε κάποτε ἕνα τέτοιο πρόβλημα. Εἶνε ἕνα σχεδὸν θεῖο δῶρο, ἕνα πραγματικὸ θαῦμα τὸ χάρισμα τοῦ ξεχωριστοῦ αὐτοῦ πιανίσια, μὲ τὸ μαλακὸ, τὸ βελουδένιο, τὸν εὔκαμπτο αὐτὸ τόνο, ποὺ συγχωνεύεται σὰν κάτι συγγενὲς πρὸς τὸν ἦχο τῶν ἐγχόρδων μὲ μιὰ πρωτοφανῆ τελειότητα.

Καὶ τώρα ἂν ὕστερα ἀπὸ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις τὸ μεγαλειῶδες πρόγραμμα ἔδωσε μιὰν ἀπόλαυσι σπάνια κυριολεκτικῶς δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἀνεξήγητο.

Δὲν ἔχω ἀκούσει ποτὲ καθαρώτερα στὸ στὺλ, δροσερώτερα καὶ πιὸ χαριτωμένα, πιὸ ἰσορροπημένα, πιὸ ἐλαφρὰ στὸ ρυθμὸ καὶ πιὸ εὐγενικὰ τρυφερὰ στὸ canto, τὸ γοητευτικὸ Κουαρτέττο τοῦ Μότζαρτ εἰς σὸλ ἔλασσον.

Καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ Φωρὲ μὲ τὶς θεῖες της σπίθες! Μουσικὴ γραμμένη στὰ 1879. Τόσο συγχρονισμένη στὴ ρυθμική της ζωηρότητα στὴν ἀσυνήθιστη μελωδικὴ της γραμμή, στὴν ἔντονη καὶ πολυπίκοιλη ἐναλλαγὴ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν χρωμάτων! Ἡ μουσικὴ αὐτὴ ποὺμοιάζει σὰν νὰπροφητεύῃ τὸ Jaaz στὸ σκέρτσο καὶ τὸ φινάλε της. Πῶς παίχτηκε καὶ ἀπὸ τοὺς τέσσερες! Μὲ πόση μεγαλοφυΐα ! Πόσο συναρπαστικά.

Καὶ τέλος τὸ λαμπρὸ κουαρτέττο τοῦ Μπράμς σὲ σὸλ ἔλασσον, μὲ τὴν αὐστηρότητά του εἰς τὸ πρῶτο μέρος. Μὲ τὰ ἁπαλά του χρώματα στὸ ἰντερμέτζο, ποὺ θυμίζουν τὸ γλυκοχάραμα, τὰ ἰδιαίτερα ἐκεῖνα χρώματα — οὔτε φῶς οὔτε σκοτάδι — ποὺ πετυχαίνονται μὲ τὴ σουρντίνα ποὺ μονάχα τὸ βιολί μεταχειρίζεται. Ὕστερα τὸ κατανικητικὸ τραγούδημα τοῦ ἀντάτσιο ποὺ διακόπτεται ἀπὸ τὴν ὑποβλητικὴ βαθμιαία ἀνάβασι, τῶν ρυθμῶν ἑνὸς μάρς! Καὶ στὸ τέλος τὸ ἄγριο ξέσπασμα, τὸ ἀσυγκράτητο ξεθύμασμα τοῦ τσιγγάνικου φροντό!

Μὲ πόση θερμότητα, πόσο εὐλαβητικά, μὲ πόση κατάνυξι μὲ πόσο σεβασμὸ πρὸς τὴ σύνθεσι ἀλλὰ καὶ πάλι μὲ πόση ἐλευθερία ἀποδόθηκαν ὅλα!

Τὸ κοινὸ ἔξαλλο χειροκροτοῦσε. Ἡ ἐπιδοκιμασίες ἀκούονταν ὅλο ἕνα θερμότερες! Καὶ τὸ θαῦμα στὸ τετράφυλλο ὑποχρεώθηκε νὰ παρουσιαστῇ ἀμέτρητες φορὲς στὴ σκηνὴ γιὰ νὰ τρυγήσῃ τῶν ἀκροατῶν του τὴν εὐγνωμοσύνη.

ΑΛΕΞ ΤΟΥΡΝΑΥ'ΣΣΕΝ